

Petr Nikl v hledáčku muzejní a galerijní pedagogiky

Lucie Valuchová

Téma

Tématem výzkumu je mnohostrannost českého umělce Petra Nikla a propojující prvek jeho tvorby – aktivace mysli. Snažím se zreflektovat Niklovu uměleckou a organizační činnost z hlediska muzejní a galerijní pedagogiky. Zařazuji ji do jejich kontextů a současných trendů, s jejichž mnohými cíli přirozeně a intuitivně souzním.

Cíl

Cílem výzkumu je aktivace mysli zapojením všech smyslů skrz hru a uměleckou tvořivost pomocí pedagogického materiálu *Petr Nikl: aktivní knížka o mnohostranném umělci*, která je společně s posterem výstupem výzkumu.¹ Má sloužit jako metodický manuál pro pedagogy základních škol a základních uměleckých škol. Také je určena pro samostatnou práci dětí a mládeže (výzvy k tvořivosti jsou různé obtížnosti). Aktivní knížka sumarizuje propojení různých forem a vyjadřovacích prostředků Niklovy tvorby (vizuální, slovesné...). Součástí knížky je papírová didaktická hračka a CD obsahující doplňující materiál a digitální verzi aktivní knížky. Elektronická verze bude k dispozici na internetu všem, kteří budou mít zájem.

Aktivace mysli

Ve 21. století se stále výrazněji objevuje problém odosobnění a virtuálního života. Lidé jsou zaplaveni informacemi, jsou zvyklí vjemy přijímat povrchně. Odpoutanost místa a času, rozdělení duchovního a fyzického světa je pro člověka nepřirozený. Zapojení všech smyslů prostřednictvím hry aktivizuje mysl, rozvíjí vnímání a imaginaci. Spoluprožívání místa a času, propojení ducha s tělem by mělo být důležité pro každého z nás.

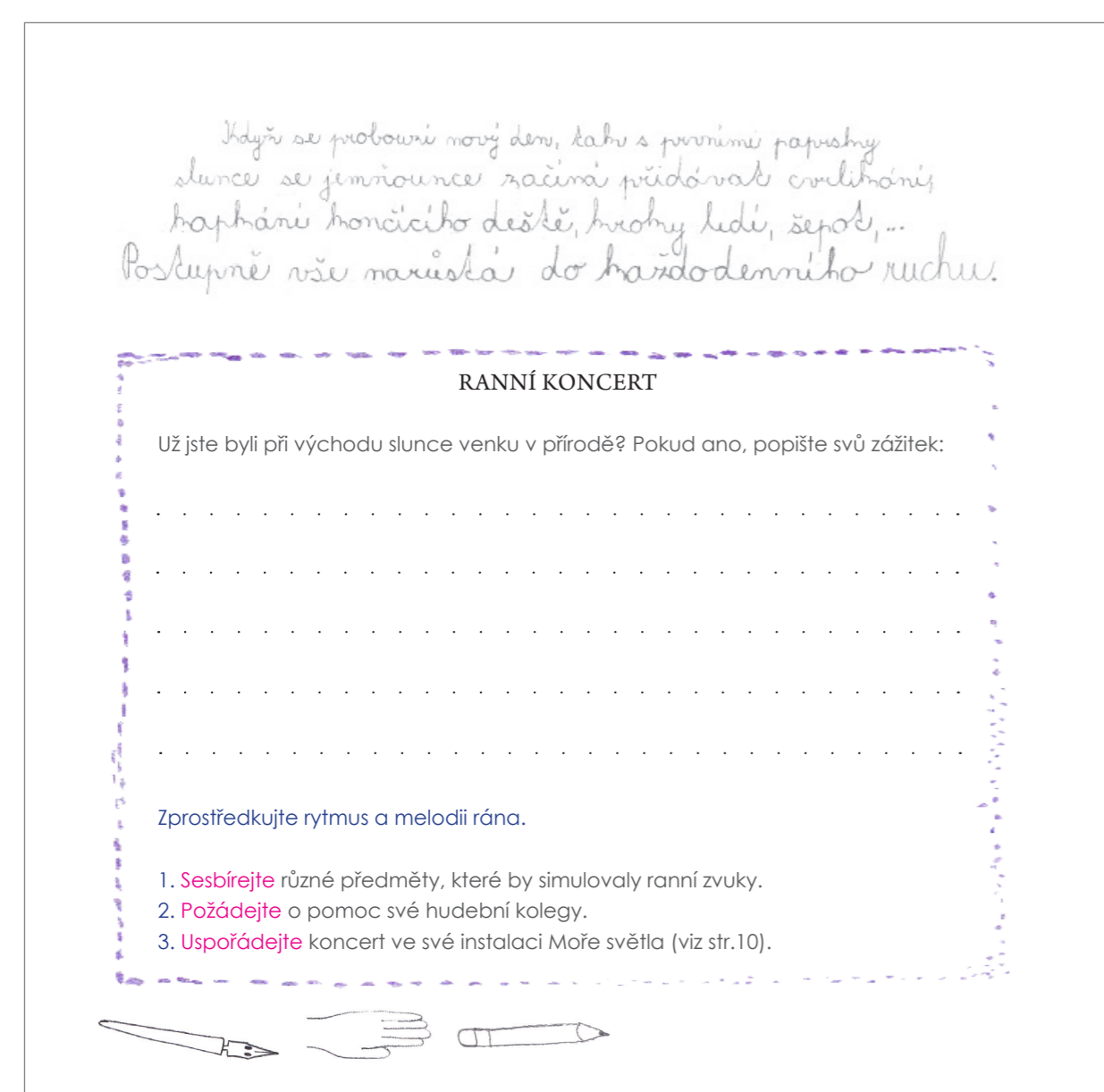
Výstavní instituce a určitá část umělců, včetně Petra Nikla, se snaží stále více hledat cesty k návštěvníkům prostřednictvím zvýšené atraktivity výstav, které dosahují fyzickou interaktivností exponátů a prací propojující umělecké obory. Svými díly komunikuje s diváky. Chtějí, aby vstoupili do jejich artefaktů a odnesli si intenzivnější zážitek, poznání a tím touhu objevovat. Z praxe je mi ale známo, že např. organizační možnosti základních uměleckých škol nedovolují ani animační programy navštěvovat.

Tyto myšlenky jsem se snažila zreflektovat v teoretické a praktické práci, jejímž fyzickým výstupem je aktivní knížka.

Petr Nikl, Hra o čas (Galerie hlavního města Prahy, Městská knihovna, 2013, foto: Lucie Valuchová)

Ukázky z rozpracované aktivní knížky

Metodologie

• vlastní empirické poznatky (tuzemské a zahraniční výstavy, odborná výuková praxe)

• rozhovor s Petrem Niklem

• četba: autorské knihy umělce, publicistické články, odborné texty (tištěná a elektronická forma)

• výzkum: vyjadřovací techniky umělce v kontextu s historií a současností; vyhledávání a zařazení tvorby do kontextu muzejní a galerijní pedagogiky

Petr Nikl: aktivní knížka o mnohostranném umělci

V souladu s tvorbou Petra Nikla zasahují jednotlivé úkoly do oblasti českého jazyka, tvůrčího psaní, literatury, výtvarné, dramatické a hudební výchovy, environmentu a arteterapie. Úkoly nejsou striktně rozděleny podle zmíněných oborů. Můj záměr byl různé vyjadřovací prostředky nenásilně propojit daným tématem. Toto propojení má podpořit tvořivost a dát možnost dětem experimentovat, hrát si.

Aktivní knížka zprostředkovává tvorbu vybraného umělce volně. Nechtěla jsem „recyklovat“ jeho díla, ale pomocí úkolů nastínit podstatu jeho tvoření a atmosféru jeho prací.

Knížka o Petru Niklovi je tvořena tak, aby aktivizovala čtenářovu mysl, jeho asociace i představy. Vizualní stránka má být sama o sobě inspirující. Na výtvarné zpracování této knížky mají výrazný vliv i mé vlastní tvůrčí preference. Specifikum spočívá i v rozšíření úkolů mimo stránky knihy (pedagogického objektu) do prostoru a uvedení výzev ke spolupráci kolegů z více uměleckých oborů zároveň.

Pro vizuální podobu celé knížky jsem použila uvolněnou stopu barevných pastelek a tužky. Chtěla jsem dosáhnout lehkosti a jemnosti.

Vyjadřovací prostředky

automatická kresba, studijní kresba, malba, fotografie, instalace, performance, automatické psaní, tvorba básně, improvizovaná alternativní hudba

Výsledky

Knihy je komplexem vjemů pro všechny smysly. Podporuje imaginaci a fantazii, rozvíjí umělecké a estetické citění a kreativitu.

Klíčové kompetence: komunikativní, řešení problémů, sociální a personální,

Úkoly obsažené v aktivní knížce napomáhají k poznávání a rozvoji vlastní osobnosti. Dítě vyjadřuje výtvarnými, literárními i dramatickými technikami dojmy a prožitky.

Marianna Stránská, Kaleta (Krystaliza her, Muzeum města Brno, hrad Špilberk, 2013, foto: Lucie Valuchová)

Petr Nikl, Golem (Vikýřte Play, Malostranská beseda, Praha, 2013, foto: Lucie Valuchová)

Úryvek z rozhovoru

Lucie Valuchová: „Našla jsem i názor, kde jste připodobněn k tzv. modernímu šamanovi. Slyšel jste to?“

Petr Nikl: „To ne. Skoro mi to nahnalo husí kůže. Ale to dělá to slovo šaman, máme ho ve škatulce něčeho čarodějného. Možná jsem vyvolávám asociaci. Přišel jsem k tomu přes hranici si s věcmi, se zvuky, a s výtvarnými prostředky. Tuto metodu používám srozumitelně pro různé typy komunikací. V divadle, při koncertu nebo na výstavě se snažím pracovat s touto hrátelností. Objekty, řeč, zpěv, pohyb, světlo, prostor a hlavně momentální čas, jsou pro mne hrací kameny. Spolu s diváky se účastním jakési vzájemné alchymie. Tento způsob hry mě baví. Hra v tom smyslu, že míchám nějaké prvky, emoce. Hra, která zjišťuje, jaká vznikne energie. Nerad mám věci tuhé, bez pohybu, definitivní. Mám rád otevřený tvar, otevřené možnosti.“

Závěr

Petr Nikl nás chce svou tvorbou otevřít, podpořit nebo aktualizovat tvůrčí přirozenost (cit k přírodě, hravost, spontánnost, fantazii). Předání této podstaty jeho umělecké činnosti je zároveň naplněním zprostředkovatelského úsilí v mé aktivní knížce.

Poznámka

¹ Pojem aktivní knížka vytvořila Alice Stuchlíková jako vhodnější ekvivalent označení pracovní sešit. Popularizuje jej již několik let ve výuce na katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

Výstup byl vytvořen za podpory z projektu OP VK Věda a vědci pro vzdělanost moderní společnosti (CZ.1.07/2.3.00/35.0005). Garantkou výstupu a školitelkou Lucie Valuchové je Alice Stuchlíková z katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Poster je dílčím výstupem z projektu Výzkum analogií historických aspektů a současných inovativních tendencí v edukaci a v umění (Trasy, MUNI/A/0928/2013) a částečně navazuje na autorský projekt Alice Stuchlíkové Galerie na cestách za znevýhodněnými skupinami v rámci projektu Rozvoj kreativity ve školní i mimoškolní výtvarné pedagogice (MUNI/A/1033/2009).

Animace Galerie na cestách za znevýhodněnými skupinami (Dětský domov Vídeňská, Brno, 2010, foto: Alice Stuchlíková)